

دانشگاه شهید چمران اهواز
دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی

پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق
گرایش حقوق خصوصی

عنوان:

آثار متقابل حقوق مالی و معنوی پدیدآورنده

استاد راهنما:

دکتر پژمان محمدی

استاد مشاور:

دکتر حسین آقای جنت مکان

نگارنده:

محمد شریفی

بهمن ۱۳۹۲

تقدیم به:

اولین معلمان زندگی ام:

پدر، مادر

برادران و خواهران عزیزم

سپاس نامه

با یاری دانای بی همتا به نگارش این موجز پرداخته تا در احقاق حق، وسیله‌ای و به کشور همیشه سربلند ایران خدمتی باشد. پس اگرچه ناچیز است، در حد توان کوشش شده است. از تمامی استادان گرامی گروه حقوق که توان علمی و اخلاقی خود را مدیون ایشان هستم و خصوصاً اساتید راهنما و مشاور این پایان نامه جناب استاد دکتر پژمان محمدی و جناب استاد دکتر حسین آقایی جنت مکان که همه ی عمر افتخار شاگردی ایشان همراه خواهد بود، سپاسگزارم.

این نوشته جز با اغماض از ضعف‌های آن، مقبول نظر آن بزرگان نیست، به ضعف خویش معترف بوده و در مقابل بزرگانی که از آثار و محصولات افکارشان خوشه چینی شده، خاضع و شکرگزارم.

نشانه‌های اختصاری

- ق.ح.م.ه.....قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان
- ق.ح.پ.ن.ر.....قانون حمایت از حقوق پدیدآوردندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای
- آ.ا.ق.ح.پ.ن.ر.....آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از حقوق پدیدآوردندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای
- ق.ت.ت.ک.ن.آ.ص.....قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی
- ق.م.....قانون مدنی
- بی تا.....بدون تاریخ انتشار
- ج.....جلد
- ص.....صفحه
- صص.....صفحات
- ش.....شماره
- Volume.....vol.
- Number.....no.
- Page.....p.
- Pages.....p.p

مقدمه..... ۱

فصل اول: حقوق پدیدآورنده

مبحث اول- حقوق معنوی پدیدآورنده..... ۱۱

گفتار اول- مفهوم حقوق معنوی پدیدآورنده..... ۱۱

گفتار دوم- مصادیق حقوق معنوی پدیدآورنده..... ۱۳

۱- حق اعلان یا افشا..... ۱۵

۲- حق انتساب..... ۱۹

۳- حق تمامیت..... ۲۲

۴- حق عدول یا استرداد..... ۲۵

۵- حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات..... ۲۷

گفتار سوم- اوصاف حقوق معنوی پدیدآورنده..... ۲۸

۱- انسانی بودن..... ۲۹

۲- غیرقابل انتقال بودن..... ۳۰

۱-۲- انتقال حقوق معنوی از طریق وصیت و ارث..... ۳۱

۲-۲- اسقاط حقوق معنوی..... ۳۴

۳- دائمی بودن..... ۳۶

۴- جهانی بودن..... ۳۷

مبحث دوم- حقوق مالی پدیدآورنده..... ۳۸

گفتار اول- مفهوم حقوق مالی پدیدآورنده..... ۳۹

گفتار دوم- مصادیق حقوق مالی پدیدآورنده.....	۴۰
۱- حق تکثیر.....	۴۰
۲- حق عرضه و اجرا.....	۴۲
۳- حق تعقیب.....	۴۳
۴- حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی.....	۴۴
۱-۴- ترجمه یا برگردان.....	۴۶
۲-۴- اقتباس.....	۴۶
۳-۴- تلخیص یا گزیده‌نویسی.....	۴۹
گفتار سوم- اوصاف حقوق مالی پدیدآورنده.....	۴۹
۱- قابل انتقال بودن.....	۴۹
۱-۱- انتقال ارادی.....	۵۰
۲-۱- انتقال قهری.....	۵۲
۱-۲-۱- انتقال به ورثه.....	۵۲
۲-۲-۱- انتقال به طلبکاران.....	۵۳
۲- موقتی بودن.....	۵۵
۱-۲- قاعده کلی مدت حمایت.....	۵۵
۲-۲- آثار مشترک.....	۵۶
۳-۲- آثار بی نام و بانام مستعار.....	۵۷
۴-۲- آثار منتشر شده پس از مرگ پدیدآورنده.....	۵۷

فصل دوم: تاثیر حقوق پدیدآورنده بر یکدیگر

- مبحث اول- تاثیر حقوق معنوی پدیدآورنده بر حقوق مالی وی..... ۵۹
- گفتار اول - اثر حق اعلان یا افشا بر حقوق مالی پدیدآورنده..... ۶۰
- ۱- اثر حق اعلان یا افشا بر حق تکثیر..... ۶۰
- ۲- اثر حق اعلان یا افشا بر حق عرضه و اجرا..... ۶۱
- ۳- اثر حق اعلان یا افشا بر حق تعقیب..... ۶۲
- ۴- اثر حق اعلان یا افشا بر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی..... ۶۲
- گفتار دوم- اثر حق انتساب بر حقوق مالی پدیدآورنده..... ۶۳
- ۱- اثر حق انتساب بر حق تکثیر..... ۶۳
- ۲- اثر حق انتساب بر حق عرضه و اجرا..... ۶۶
- ۳- اثر حق انتساب بر حق تعقیب..... ۶۷
- ۴- اثر حق انتساب بر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی..... ۶۷
- گفتار سوم- اثر حق تمامیت بر حقوق مالی پدیدآورنده..... ۶۸
- ۱- اثر حق تمامیت بر حق تکثیر..... ۶۹
- ۲- اثر حق تمامیت بر حق عرضه و اجرا..... ۷۱
- ۳- اثر حق تمامیت بر حق تعقیب..... ۷۳
- ۴- اثر حق تمامیت بر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی..... ۷۴
- گفتار چهارم- اثر حق عدول یا استرداد بر حقوق مالی پدیدآورنده..... ۷۵
- ۱- اثر حق عدول یا استرداد بر حق تکثیر..... ۷۶
- ۲- اثر حق عدول یا استرداد بر حق عرضه و اجرا..... ۷۷

۳- اثر حق عدول یا استرداد بر حق تعقیب.....	۷۷
۴- اثر حق عدول یا استرداد بر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی.....	۷۸
گفتار پنجم- اثر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات بر حقوق مالی پدیدآورنده.....	۷۸
۱- اثر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات بر حق تکثیر.....	۷۹
۲- اثر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات بر حق عرضه و اجرا.....	۷۹
۳- اثر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات بر حق تعقیب.....	۸۰
۴- اثر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات بر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی.....	۸۰
مبحث دوم- تاثیر حقوق مالی پدیدآورنده در حقوق معنوی وی.....	۸۰
گفتار اول- اثر حق تکثیر بر حقوق معنوی پدیدآورنده.....	۸۱
۱- اثر حق تکثیر بر حق اعلان یا افشا.....	۸۱
۲- اثر حق تکثیر بر حق انتساب.....	۸۲
۳- اثر حق تکثیر بر حق تمامیت.....	۸۲
۴- اثر حق تکثیر بر حق عدول یا استرداد.....	۸۳
۵- اثر حق تکثیر بر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات.....	۸۴
گفتار دوم- اثر حق عرضه و اجرا بر حقوق معنوی پدیدآورنده.....	۸۴
۱- اثر حق عرضه و اجرا بر حق اعلان یا افشا.....	۸۴
۲- اثر حق عرضه و اجرا بر حق انتساب.....	۸۵
۳- اثر حق عرضه و اجرا بر حق تمامیت.....	۸۵

۴- اثر حق عرضه و اجرا بر حق عدول یا استرداد.....	۸۶
۵- اثر حق عرضه و اجرا بر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات.....	۸۶
گفتار سوم- اثر حق تعقیب بر حقوق معنوی پدیدآورنده.....	۸۶
۱- اثر حق تعقیب بر حق اعلان یا افشا.....	۸۷
۲- اثر حق تعقیب بر حق انتساب.....	۸۷
۳- اثر حق تعقیب بر حق تمامیت.....	۸۸
۴- اثر حق تعقیب بر حق عدول یا استرداد.....	۸۸
۵- اثر حق تعقیب بر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات.....	۸۹
گفتار چهارم- اثر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی بر حقوق معنوی پدیدآورنده.....	۸۹
۱- اثر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی بر حق اعلان یا افشا.....	۹۰
۲- اثر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی بر حق انتساب.....	۹۱
۳- اثر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی بر حق تمامیت.....	۹۱
۴- اثر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی بر حق عدول یا استرداد.....	۹۲
۵- اثر حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی بر حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات.....	۹۳

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

نتیجه‌گیری.....	۹۵
پیشنهاد.....	۹۸
منابع.....	۱۰۱

قانونگذار به منظور حفظ، صیانت و جلوگیری از تعدی و تجاوز به اثر امتیازاتی را برای پدیدآورنده در نظر گرفته است این امتیازها یا مالی اند یا معنوی. مالی اند به این خاطر که وسیله‌ای برای بهره‌مندی مالی پدیدآورنده از اثرش می‌باشد و معنوی‌اند به این دلیل که شخصیت پدیدآورنده را به اثر پیوند می‌دهند؛ در واقع به پدیدآورنده اجازه می‌دهد اقدامات خاصی را جهت حفظ ارتباط بین خود و اثرش اعمال نماید.^۱ حقوق معنوی شامل حق افشا، حق انتساب، حق تمامیت، حق عدول یا استرداد و حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات می‌باشد. در مقابل، حقوق مالی به طور کلی شامل دو حق تکثیر و عرضه و اجرای عمومی اثر می‌باشد. البته باید اضافه کرد که در برخی کشورها حقی مالی تحت عنوان حق تعقیب مورد شناسایی قرار گرفته است. نظام حقوقی ما در زمینه مالکیت فکری از سیستم حقوقی متداول در کشورهای رومی-ژرمنی به خصوص فرانسه الهام گرفته است به همین خاطر در رابطه با شناسایی حقوق مالی و معنوی قایل به استقلال این دو نوع حق از یکدیگر می‌باشد چرا که حقوق مذکور با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند. به تبع تفکیک حقوق مالی از معنوی ممکن است این دو حق بر یکدیگر تاثیر گذاشته و باعث ایجاد محدودیت‌هایی در اجرای یکدیگر گردند.

حق افشای اثر مهم‌ترین و برجسته‌ترین حق معنوی پدیدآورنده است که مقدمه و شرط اجرای حقوق دیگر به ویژه حق منتفع شدن از بهره‌برداری از اثر به شمار می‌رود^۲ در واقع حقوق پدیدآورنده اعم از مالی و معنوی به محض آفرینش اثر ایجاد می‌شوند ولی باید به فعلیت درآیند

^۱ اولاد، ذبیح الله، مفاهیم اساسی حقوق مولف و حقوق وابسته به آن، مجله دیدگاه‌های حقوقی، ش ۱۵ و ۱۶، ۱۳۷۸، ص ۱۱

^۲ کوچکی پور، علی اکبر، حقوق پدیدآورندگان آثار ادبی و هنری، فصلنامه مصباح، ش ۷، سال دوم، بی تا، ص ۹۴

تا کارایی داشته باشند. برای فعلیت یافتن حقوق مذکور باید اثر افشا گردد که در این صورت بهره‌برداری از اثر میسر می‌گردد. پس همان‌طور که ملاحظه کردیم حق افشا بر حقوق مالی تاثیر می‌گذارد. در مقابل بهره‌برداری‌های مالی که از اثر می‌شود می‌تواند حقوق معنوی از جمله حق تمامیت اثر را تحت تاثیر قرار دهد.

قانون‌گذار ما برای حمایت از پدیدآورنده، حقوق مالی و معنوی را مورد شناسایی قرار داده ولی در مورد این که حقوق معنوی و مالی بر یکدیگر تاثیر خواهند داشت به وضوح سخن به میان نیاورده است به همین خاطر پژوهش حاضر برآنست تا با تشریح حقوق مالی و معنوی و ویژگی‌های آن‌ها، آثاری را که این دو نوع حق بر یکدیگر دارند مورد مذاقه قرار دهد.

ضرورت و اولویت تحقیق

اگرچه در مورد حقوق مالی و معنوی پدیدآورنده کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های متعددی نگاشته شده است در رابطه با این که آیا در سیستم حقوقی کشور ما این حقوق بر یکدیگر تاثیر دارند یا نه اثری جامع دیده نمی‌شود به همین خاطر پژوهش حاضر برآنست ضمن بررسی و تشریح حقوق مذکور اثبات نماید که حقوق مالی و معنوی بر یکدیگر تاثیر دارند و این هم به دلیل استقلالی است که قانون‌گذار در شناسایی این دو نوع حق در سیستم حقوقی ما قایل گردیده است. به طور مثال حق تصمیم‌گیری در مورد انتشار یا عدم انتشار اثر از حقوق معنوی پدیدآورنده می‌باشد که اثر را در فرایند تجارت قرار می‌دهد. به عبارت دیگر این حق است که به حقوق مالی پدیدآورنده فعلیت می‌بخشد. علاوه بر این آثار مثبت این تلاقی باید روشن و آثار منفی آن، به ویژه تاثیر حقوق مطلق معنوی بر حقوق مالی ذکر و مشخص و از آنها تا حد ممکن اجتناب نمود. یافتن راهکار برای جمع کردن حقوق متنوع پدیدآورنده و فراهم آوردن فرصت برای اقناع

ضرورتی انکارناپذیر است.

اهداف تحقیق

- ۱) بررسی تنوع حقوق پدیدآورنده در نظام حقوقی ایران با مطالعه تطبیقی در دیگر سیستم‌های حقوقی؛
- ۲) بررسی ویژگی‌های حقوق پدیدآورنده؛
- ۳) تفاوت حقوق مالی و معنوی پدیدآورنده؛
- ۴) بررسی تاثیر متقابل حقوق پدیدآورنده بر یکدیگر؛
- ۵) کاهش دادن آثار منفی اعمال هر یک از حقوق مذکور بر قابلیت اعمال دسته دیگر از طریق یافتن راهکارهای حقوقی؛

چارچوب نظری و پیشینه تحقیق

پژوهش پیش رو به دو فصل تقسیم می‌شود. فصل اول با عنوان حقوق پدیدآورنده در دو مبحث تدوین خواهد یافت که مبحث اول با عنوان حقوق معنوی پدیدآورنده در سه گفتار و مبحث دوم با عنوان حقوق مالی پدیدآورنده در سه گفتار به بررسی مفهوم، مصادیق و اوصاف هر یک از این حقوق با مطالعه تطبیقی در حقوق دیگر کشورها، پرداخته خواهد شد. فصل دوم با عنوان تاثیر حقوق پدیدآورنده بر یکدیگر در دو مبحث تدوین خواهد یافت که مبحث اول با عنوان تاثیر حقوق معنوی پدیدآورنده بر حقوق مالی وی در پنج گفتار به بررسی اثر هر یک از حقوق معنوی پدیدآورنده بر هر یک از حقوق مالی وی خواهد پرداخت و مبحث دوم با عنوان تاثیر حقوق مالی پدیدآورنده بر حقوق معنوی وی در چهار گفتار به بررسی اثر هر یک از حقوق

مالی پدیدآورنده بر هر یک از حقوق معنوی وی خواهد پرداخت؛ و در آخر مباحث با ارائه نتیجه‌گیری و پیشنهاد راهکارهای مناسب سعی در حل تنش میان این دو حق داریم.

با توجه به این که در سیستم حقوقی کشورهای رومی- ژرمنی که ایران هم مشمول آن است اغلب قائل به استقلال حقوق مالی و معنوی پدیدآورنده از یکدیگر هستند که این استقلال منجر به تاثیرگذاری این حقوق بر یکدیگر می‌گردد. اگرچه نویسندگان بسیاری به پژوهش در رابطه با حقوق پدیدآورنده پرداخته‌اند، متأسفانه از تاثیر متقابل حقوق مالی و معنوی پدیدآورنده چندان بحثی به میان نیامده و موضوع در حد کلی‌گویی رها شده است. در این زمینه به منابعی از قبیل حقوق آفرینش‌های فکری تالیف حمید آیتی، مقاله حقوق مالکیت ادبی و هنری تالیف حسین صفایی‌پور، مقاله حقوق معنوی پدیدآورنده اثر کیوان آذری و پایان‌نامه‌ای تحت عنوان حقوق پدیدآورنده اثر هنری از علی اکبر کوچکی‌پور می‌توان اشاره کرد.

پرسش‌های تحقیق

- ۱) حقوق مالی پدیدآورنده چه تاثیراتی بر قابلیت اعمال حقوق معنوی وی دارند؟
- ۲) حقوق معنوی پدیدآورنده چه تاثیراتی بر قابلیت اعمال حقوق مالی وی دارند؟
- ۳) راهکارهای مناسب برای کاهش تاثیرات حقوق معنوی بر قابلیت اعمال حقوق مالی کدام است؟

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق

مالکیت فکری^۱: عبارت است از حق ناشی از خلق یک آفرینش فکری که به واسطه آن

^۱. Intellectual property

پدیدآورنده یا شخصی که پدیدآورنده را برای این کار استخدام کرده یا منتقل‌الیه می‌توانند به طور انحصاری از حقوق و اختیاراتی که قانون مشخص می‌کند برخوردار گردند.

حقوق مالی: حقوق انحصاری و قابل مبادله‌ای هستند که به منظور حمایت مالی برای پدیدآورنده شناخته شده‌اند.

حقوق معنوی: حقوق معنوی، مزایایی است قانونی، غیرمادی و مربوط به شخصیت پدیدآورنده‌ی یک اثر فکری که به موجب آن، وی برای همیشه از یک دسته حقوق خاص برخوردار است.

حق افشا: حق معنوی تصمیم‌گیری راجع به زمان، مکان و شیوه‌های نشر اثر

حق انتساب: حقی است معنوی که اجازه می‌دهد نام پدیدآورنده به صورت مناسبی با اثرش پیوند بخورد.

حق تمامیت: حقی است معنوی که به پدیدآورنده اجازه می‌دهد تا کنترل خلاقانه بر اثرش را حفظ نماید به طوری که بتواند از هر گونه دخل و تصرف در اثر جلوگیری نماید.

حق عدول یا استرداد: حقی است معنوی که به پدیدآورنده اجازه می‌دهد تا اثرش را پس از افشا و انتقال به منظور بهره‌برداری اقتصادی پس بگیرد.

حق بهره‌مندی از پاداش، جایزه نقدی و امتیازات: حقی است معنوی که به موجب آن پاداش، جایزه نقدی و امتیازاتی که در مسابقات و جشنواره‌ها به اثر داده می‌شود متعلق به پدیدآورنده می‌باشد.

حق تکثیر: حقی است مالی که به موجب آن پدیدآورنده به طور انحصاری حق ساخت یا

اعطای اجازه ساخت یا ممنوع کردن ساختن نمونه‌های اثر خود را دارد.

حق عرضه و اجرا: حقی است مالی که به موجب آن پدیدآورنده به طور انحصاری حق ارائه

مستقیم اثر خود به جامعه را به یکی از اشکال قابل تصور داراست.

حق تعقیب: حقی است مالی که به موجب آن پدیدآورنده از درصدی از فروش اثر برخوردار

می‌گردد.

حق اجازه آفرینش اثر اشتقاقی: حقی است مالی که به موجب آن پدیدآورنده به دیگری

اجازه می‌دهد تا بر پایه اثرش، اثر جدیدی بیافریند.

پدیدآورنده^۱: به مؤلف، مصنف، هنرمند و به طور کلی به خالق یک اثر پدیدآورنده گویند.

روش تحقیق

تحقیق حاضر مبتنی بر روش تحلیلی و توصیفی می‌باشد که با پژوهش در آثار نویسندگان

ایرانی و خارجی در پرتو مقررات داخلی و بین‌المللی موجود در این زمینه صورت می‌گیرد.

¹. Author

فصل اول

حقوق پدیدآورنده

طرح بحث

با یک مطالعه مختصر در تاریخ به این نتیجه خواهیم رسید که از روزگاران دور، پدیدآورندگان آثار که اغلب نویسندگان بودند^۱ از امتیازات خاصی برخوردار بودند به طوری که به سبب آفرینش آثار معمولاً هم از لحاظ منزلت اجتماعی و هم از لحاظ تامین معیشت خود از طریق فروش این آثار موقعیت نسبتاً خوبی داشتند.

با گذشت زمان و حرکت جوامع به سمت حاکمیت قانون، پدیدآورندگان نیز خواهان برخورداری از حقوقی نسبت به آثار خود گردیدند. در پرتو پیشرفت‌های علمی و تکنولوژی که زمینه‌ساز تعامل بیشتر ملل مختلف بود اهمیت و ارزش آثار پدیدآورندگان نیز روبه فزونی گرفت. پیدایش صنعت چاپ نیز که تکثیر، تعدد و فراگیری اثر را در پی داشت حمایت از حقوق صاحبان آثار را اجتناب‌ناپذیر نمود. نتیجه طبیعی این تحولات تحصیل درآمد بیشتر از گردش آثار بود که این امر خود انگیزشی جهت آفرینش آثار بیشتر و باکیفیت‌تر از سوی پدیدآورندگان بود.

در مقابل، پدیدآورندگان درصدد گرفتن امتیازات بیشتر و کامل‌تری بودند. در همین راستا بحث برخورداری پدیدآورندگان از حقوق معنوی مطرح گردید. کشورها با تدوین قوانین به شناسایی این حقوق پرداخته‌اند البته از لحاظ رویکرد و میزان حمایت و حتی مصادیق حقوق مذکور میان حقوق کشورها تفاوت‌هایی وجود دارد. به طوری که در کشورهای تابع نظام کامن‌لو از

^۱ شاید به همین خاطر باشد که اغلب از حقوق مولف سخن به میان می‌آید.

قبیل انگلستان و آمریکا هر چند قائل به تمایز حقوق معنوی از حقوق مالی شده‌اند ولی با توجه به رویکرد کشورهای مذکور نسبت به نظام مالکیت فکری، اولویت به حقوق مالی محول گردیده و در مقابل، حقوق معنوی که در این کشورها تحت تاثیر فشارهای جامعه بین‌المللی تدوین گردیده دارای محدودیت‌های بسیاری از جمله امکان اسقاط این حقوق می‌باشد.

برخلاف نظام کامن‌لو، نظام حقوق نوشته در زمینه حمایت از حقوق معنوی مقررات مفصل‌تری دارد. از کشورهای پیشرو در نظام اخیر نیز می‌توان به فرانسه و آلمان اشاره نمود. با این وجود رویکرد حقوق فرانسه و آلمان نسبت به حقوق مالی و معنوی پدیدآورنده یکسان نمی‌باشد. نتیجه این اختلاف نیز شکل‌گیری دو نظریه در این کشورهاست که در ذیل به بررسی آن‌ها خواهیم پرداخت.

۱- نظریه وحدت یا یگانگی^۱ حقوق پدیدآورنده

براساس این نظریه که در آلمان مطرح گردید حقوق پدیدآورنده یک حق واحد است ساختار آن از دو جنبه مالی و معنوی تشکیل شده است یعنی در واقع یک حق مرکب شامل دو جنبه مختلف می‌باشد اولمرت^۲ حقوق پدیدآورنده را به یک درخت تشبیه می‌کند که هر دو حقوق معنوی و مالی ریشه‌های این درخت تلقی می‌گردند و این امتیازات نیروی خود را از چتر منافی می‌گیرند که تحت حمایت حقوق واحد و یکپارچه پدیدآورنده به عنوان یک کل می‌باشند. اثر واضح این نظریه این است که این حقوق به صورت کامل یا جزئی قابل انتقال از طریق قرارداد نیستند زیرا حقوق معنوی و مالی باید از قواعد یکسانی تبعیت نمایند، حقوق معنوی غیرقابل انتقال‌اند

¹. Monist Theory
². Ulmer

پس حقوق مالی نیز باید غیرقابل انتقال باشند.^۱ ماده ۱۱ قانون کپی‌رایت آلمان با اعلام حمایت از پدیدآورنده در مورد رابطه شخصی و فکری او با اثرش و در مورد استفاده از آن بر نظریه وحدت حقوق پدیدآورنده تاکید می‌نماید البته ناگفته نماند که در قسمت اخیر ماده مرقوم بر تضمین حق بهره‌برداری اقتصادی از اثر اشاره می‌کند. بنابراین در نظام حقوق پدیدآورنده آلمان، حقوق معنوی به عنوان اصل و مقدم بر حقوق مالی مورد نظر قرار گرفته است. البته باید به این نکته هم اشاره کرد که با توجه به واحد بودن حق پدیدآورنده هر دو جنبه این حق (حقوق معنوی و مالی) از لحاظ پیدایش در یک زمان و به صورت هم‌زمان محقق می‌گردند زیرا حقوق یکی است و آن هم حقوق مربوط به شخصیت است که حقوق مالی نیز از آن‌ها ناشی می‌شوند.

هنری دبوا در مقام انتقاد از این نظریه بیان داشته است: حمایت از منافع معنوی و مالی با دو هدف متفاوت توجیه می‌گردند و این حقوق با ملاحظه واقعیت‌ها قابل تفکیک می‌باشند. همچنین حقوق معنوی غیرقابل انتقال و دائمی بوده و مشمول مرور زمان نمی‌گردند ولی حقوق مالی قابل انتقال، محدود به زمان و مشمول مرور زمان می‌باشند و در نهایت اینکه حقوق معنوی از لحاظ زمان تحقق مقدم بر حقوق مالی است.^۲

۲- نظریه دوگانگی^۳ حقوق پدیدآورنده

این نظریه حق پدیدآورنده را دوگانه تلقی نموده که شامل دو حق مالی و معنوی می‌گردد. دلایل طرفداران این نظریه هم همان دلایلی است که در رد نظریه یگانگی حقوق پدیدآورنده ذکر گردید. این نظریه در حقوق فرانسه مطرح گردیده است. قانون مالکیت فکری این کشور در

^۱ Mengenli, Ozge Akin, **Does It Make a Difference to Follow Monism or Dualism**, Ankarabar Review, 2012, p. 87-88

^۲ Ibid, p. 91-92

^۳ Dualist Theory

قسمت دوم ماده ۱-۱۱۱ با بیان اینکه حقوق پدیدآورنده شامل دو حق معنوی و مالی می‌باشد بر نظریه دوگانگی حقوق پدیدآورنده تاکید نموده است.

در حقوق ایران ق.ح.م.م.ه و همچنین ق.ح.پ.ن.ر و آ.ا این قانون با تفکیک حقوق معنوی و مالی پدیدآورنده و پیش‌بینی اوصاف و احکام ویژه هر یک از آنها نظریه دوگانگی حقوق پدیدآورنده را پذیرفته است. این فصل شامل دو مبحث که مبحث اول حقوق معنوی پدیدآورنده و مبحث دوم حقوق مالی وی را بررسی خواهد کرد.

مبحث اول- حقوق معنوی^۱ پدیدآورنده

در این مبحث مفهوم، مصادیق و اوصاف حقوق معنوی با بررسی قوانین حقوق مولف کشورها و کنوانسیون برن بیان خواهد گردید. تا حدی که مقدور باشد به رویه قضایی موجود در این زمینه برای درک بهتر مطلب استناد خواهد گردید.

گفتار اول- مفهوم حقوق معنوی پدیدآورنده

وقتی پدیدآورنده اثری می‌آفریند به دیگران اجازه می‌دهد به حس آگاهی شخصی او نگاهی اجمالی بنمایند. پدیدآورنده به خودش اجازه می‌دهد تا خود را در معرض خطر قرار دهد چیزهایی را از منظر جهان خود برای دیگران بازگو نماید و به دیگران آنچه را که در ذهن خود می‌گذرد خواه عاطفی، فکری یا روحی، نشان دهد. پس هر ضربه به فرایند آفرینش و محصول فکری، ضربه به شخصیت پدیدآورنده است.^۲

حقوق معنوی بازتاب علقه شخصی پدیدآورنده در بیان خلاقانه‌اش می‌باشد. در معنای کلی،

^۱ Moral rights

معادل فرانسوی حقوق معنوی، Droits moraux می‌باشد.

^۲ Liemer, Susan, **Understanding Artist's Moral Rights: A Primer**, Public Interest Law Journal, vol. 7, 1998, p. 43